

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת בהעלותך

תשפ"ה

(שנה ח', גליון מס' 393)

שיעורי הרב אליהו בר חן

0527191965@gmail.com | 052-719-1965

פרשת בהעלותך התשפ"ה

"אלדד ומידד מתנבאים במחנה"

א. "ויצא משה, וידבר אל העם את דברי יהוה, ויאסוף שבעים איש מזקני העם, ויעמד אתם סביבת האהל. וירד יהוה בענן, וידבר אליו, ויאצל מן הרוח אשר עליו, ויתן על שבעים איש הזקנים, ויהי כנוח עליהם הרוח - ויתנבאו ולא יספו. וישארו שני אנשים במחנה, שם האחד אלדד, ושם השני מידד, ותנח עליהם הרוח, והמה בכתבים, ולא יצאו האהל, ויתנבאו במחנה. וירץ הנער, ויגד למשה, ויאמר, אלדד ומידד מתנבאים במחנה. ויען יהושע בן נון, משרת משה, מבחריו, ויאמר, אדני משה כלאם. ויאמר לו משה, המקנא אתה לי, ומי יתן כל עם יהוה נביאים, כי יתן יהוה את רוחו עליהם", (במדבר, יא', כד' - כט').

ב. בעניין "אלדד ומידד", כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ¹ :

"אמרו על פסוק ², 'וישארו שני אנשים במחנה',

תרגום יונתן: 'ואשתיירו תרין גוברין במשריתא, שמייה דחד אלדד, ושמייה דתניין מידד, בנוי דאלצפן בר פרנך, דילידת ליה יוכבד ברת לוי, בזמן דפטרך עמרם גברך, ואתנסיבת ליה - עד דלא ילידת ית משה' וכו' ^{3 4}.

¹ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (סימן א', אות ט').

² במדבר, יא' - כו'.

³ ותרגום דבריו הקדושים:

ונשארו שני אנשים במחנה, שם האחד אלדד, ושם השני מידד, שהיו בניו של אליצפן בן פרנך, ונולדו לו על ידי יוכבד בת לוי,

שכן, כאשר עמרם גירשה, היא התחתנה עם אליצפן, ואז היא ילדה לו את אלדד ומידד, קודם שנולד משה רע"ה.

⁴ והנה, בדבריו אלו של התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל, יש לעיין:

והלא, עמרם גדול הדור היה, וכאשר הוא פירש מאשתו, למדו כולם ממנו להלכה ולמעשה - "עמדו כולם וגרשו את נשותיהם", וכמבואר במסכת סוטה (יב' ע"א),

וקשה -

איך עמרם חסידא, הוא אחד מארבעה שמתו בעטיו של נחש⁵, היאך החזיר גרושתו אחרי שהלכה והיתה לאיש אחר?

ואין לומר, דקודם מתן תורה הוה, והלא האבות שמרו התורה⁶?

עוד קשה -

הלא, מעוברת היתה יוכבד ממשה רבינו ע"ה, שלושה חדשים, כשהחזירה עמרם⁷,

ואיך ביני וביני, נולדו אלדד ומידד?

וגם בפרק קמא דחגיגה⁸: הנהו תרי אילמי דהוו בשבבותיה דרבי, בני בריתיה דרבי יוחנן בן גודגדא וכו', ואשתכח דהוו גמירי וכו'⁹.

וסוד העניין -

אלו תרי אחין, אלדד ומידד,

ואם כן, מפני מה, אליצפן, נשא את יוכבד באותו הזמן, כנגד כל בני דורו?

⁵ בבא בתרא, יז' ע"א.

⁶ יומא, כח' ע"ב.

⁷ סוטה, יב' ע"א.

⁸ ג' ע"א.

⁹ כך הוא המעשה המובא שם בגמרא:

שני אילמים, היו בשכנותו של רבי הקדוש, והיו בני בתו של רבי יוחנן בן גודגדא,

ויש אומרים, שהם היו אחותו של רבי יוחנן בן גודגדא.

וכל פעם שהיה רבי נכנס לבית המדרש, היו האילמים נכנסים ויושבים לפניו,

וכאשר היה רבי משמיע את דבריו, הם היו מנענעים בראשם, ושפתותיהם היו מרחשות.

וביקש רבי רחמים עליהם, ונרפאו מאילמותם, והחלו לדבר.

ונמצא, שכאשר הם החלו לדבר, הם היו בקיאים על אף אילמותם, במשניות ובספרא ובספרי ובכל הש"ס.

ולידתן, היתה אז בדמעה מנישואין הנזכרים, והם בסוד 'דמעת העשוקים',
מאחר דגט לא היה בלב שלם,

על כן, נולדו אילמים ¹⁰.

גם לסיבה אחרת היו אילמים, כי פרשו נבואתן שלא ברשות ¹¹, דלא כתיב
'לאמר', כי אין ראוי לאומרם לאחרים כשאין אומר 'לאמר',

והקדוש ברוך הוא, הראה להם נבואתם, מתנבאים ¹²: מִשֶׁה תִּנּוּחַ נַפְשׁוֹ בְּגִן
אֱלֹקִים, יְהוֹשֻׁעַ מְכַנִּיס ¹³.

והיו צריכין להעלים הנבואה, עד שִׁנְאָמַר וַיִּתֵּן להם רשות לגלות,

וזה כי יהושע קינא לרבו, באומרו 'אֲדֹנִי מֹשֶׁה פָּלְאָם' ¹⁴, כי פרסמו נבואתן.

ולכן, גם להיותם מהעשוקים, כנזכר לעיל, משגילו מה שלא הורשה להן, בחוזרם
עתה בעולם - לקו בלשונם,

אילולא תפילתו של רבי, ונתרפאו, ונחה עליהם רוח ה' בהיותם מלומדי מלחמה
של תורה, ו- 'מִרְפָּא לְשׁוֹן עַץ חַיִּים' ¹⁵,

וכדאמרינן ¹⁶, ואשתכח דהוו גמירי וכו',

¹⁰ היינו:

אותם האילמים, היו גלגולם של אלדד ומידד.

¹¹ היינו:

אלדד ומידד.

¹² היינו:

במילה "מתנבאים", הכתובה במאמר הפסוק (במדבר, יא' - כז'), "וַיִּרְץ הַנֶּעֱר, וַיִּגַּד לְמֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אֶלְדָּד
וּמִידָד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה, נִרְמְזָה נְבוֹאָתָם בְּצוּרַת נוֹטְרִיקוֹן.

¹³ נוטריקון זה, הובא בדברי "בעל הטורים" זיע"א (במדבר, יא' - כז').

¹⁴ במדבר, יא' - כח'.

¹⁵ משלי, טו' - ד'.

¹⁶ חגיגה, ג' ע"א.

ונפשם יודעת מאד את ערכם כי רבה, הגם שהיה לשונם אסור, ליבם היה פתוח לרווחה כפתחו של אולם, להימצא תמיד בשערים המצויינים בבתי כנסיות ובתי מדרשות,

וגם שלא היה נחשב לעוון, לא לעמרם ולא ליוכבד ולא לאליצפן, כי גבהו דרכי ה', ומאתו יבאו דברים עתיקים.

והעניין איך חזרה עמרם, הוא כמו שחזר ולקח דוד מיכל - אחר שהיתה עם פלטיאל¹⁷,

כי כשנתן לה דוד גט, מסר מודעא, כי גט מוטעה היה, וליקוחי פלטיאל לאו ליקוחין היו,

כן עמרם, מסר מודעא, כי מפני גזירת פרעה גרשה, ולכך חזר לקחתה מפני המודעא,

וגם לאליצפן לא נחשב לעוון, על היות קודם מתן תורה, ואחריהן גזרו על ביטול המודעא".

ובעניין זה, כתב רבינו הרי"ח הטוב זיע"א¹⁸ :

"עיין 'פתח עינים'¹⁹ -

שהיו גלגול אלדד ומידד, ונרמזו שתי אותיות של אלדד ושל מידד, באותיות אלמי.

ונראה לי -

הואיל וגילו נבואתם בדיבור בפיהם, נעשו אלמי,

והואיל והיה זה בעבור משה רבינו ע"ה, לכך רפואתם היתה על ידי רבינו הקדוש שהיה בחינת משה רבינו ע"ה,

¹⁷ סנהדרין, יט' ע"ב.

¹⁸ בספרו הקדוש "בן יהוידע", (חגיגה, ג' ע"א).

¹⁹ לגאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א.

וגם אמרו רבותינו ז"ל²⁰, מימות משה רבינו ע"ה ועד רבי, לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד".

עוד צא ולמד, מה שכתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²¹ :

"הרמ"ע ממנהר"י סרוק ז"ל²², כתב -

דבאו בגלגול תרי אלמי, בימי רבי, פרק קמא דחגיגה²³, ורבי בעא רחמי עליהו, עיין שם.

ויש לרמוז -

כי שתי אותיות ראשונות אלדד מידד, הוא אלמי.

²⁴ וַיֵּאמֶר לוֹ מֹשֶׁה, הַמִּקְנָא אֶתָּה לִי, וּמִי יִתֶּן כָּל עִם יִהְיֶה נְבִיאִים, כִּי יִתֶּן יִהְיֶה אֶת רוּחוֹ עֲלֵיהֶם, רַאשֵׁי תִיבוֹת עִם הַכוֹלָל גִּמְטְרִיא רַבִּי²⁵.

ואפשר -

²⁰ גיטין, נט' ע"א.

סנהדרין, לו' ע"א.

²¹ בספרו הקדוש "נחל קדומים", (בפרשתן, אות כג').

²² היינו:

קבלתו של הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו, היתה מהגה"ק רבינו ישראל סרוק זיע"א, שהיה תלמידו של רבינו האר"י הקדוש זיע"א.

²³ ג' ע"א.

²⁴ במדבר, יא' - כט'.

²⁵ היינו:

האות י', שבתחילת שם הוי"ה ברוך הוא,

והאות א', שבתחילת מילת "את",

והאות ב', שבתחילת מילת "רוחו",

עולים יחד עם הכולל, בגימטריא, למניין 212, וכמניין "רבי",

בכדי לרמוז, שתהיה רפואתם על ידי רבי הקדוש.

דנתקיימה בצד מה, קללת יהושע, 'אֲדֹנֵי מֹשֶׁה כְּלָאִם' ²⁶, אותיות 'כָּאֵלִים'."

ג. והנה, על אף דבריו הקדושים והטהורים, עדיין לא תירץ רבינו מנחם עזריא זיע"א מפאנו, קושיא אחת מקושיותיו:

עוד קשה -

הלא, מעוברת היתה יוכבד ממשה רבינו ע"ה, שלושה חדשים, כשהחזירה עמרם ²⁷,

ואיך ביני וביני, נולדו אלדד ומידד?

ונראה, שמכוח קושיא זו, נטה גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, לדרך אחרת בביאור העניין, וזה לשון קודשו ²⁸:

"עמרם, אבי משה פירש מאשתו, ונשא אחרת, והוליד ממנה אלדד ומידד,

אלדד - אֵל מִדּוּד. מידד - מי דוד, כלומר חלופי דוד.

ובקונטרס ר' עמרם כתב מר' הלל, שהיה בארץ ישראל, וכתב -

אני הלל, ראיתי קבר אלדד ומידד,

והיה כתוב עליהם: אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם ²⁹.

ואחר זמן, הראו לי, שכבר כתב זה בספר 'תולדות יצחק' ³⁰, וזה לשונו -

קבלה ביד הנביאים הראשונים, כי אלדד ומידד היו אחי משה מן האב.

שידע עמרם, ממשה, איסור עריות שעתידיה תורה לאסור,

ופירש מיוכבד דודתו, ולקח אשה אחרת, והוליד אלו, וכו'.

²⁶ במדבר, יא' - כח'.

²⁷ סוטה, יב' ע"א.

²⁸ בספרו הקדוש "פני דוד", (בפרשתן, אות יז').

²⁹ וכתב רבינו זיע"א:

שמקור הפירוש הלזה, "פירוש התורה מהתוספות, כתב יד, הנזכרים".

³⁰ להגה"ק רבינו יצחק קארו זיע"א, דודו ורבו של מרן הבית יוסף זיע"א.

וזהו אלדד, פירוש, אין בו איסור דד שהיא דודתו,

מידד, וכי איסור דד יש בזה?

ואמרו, ששלח רבי הלל מארץ ישראל, כתב לרב עמרם, שראה קברם, שכתוב עליהם: אלדד ומידד אחי אהרן מן האב ולא מן האם עד כאן לשונו".

ונוטריקון נפלא, מצאתי בדבריו של הגה"ק רבינו מנצור בן שמעון זיע"א ³¹:

שהמילים "אלה הם היו אחי אהרן מן האב ולא מן האם", עולים בגימטריא למניין 648,

וכמו כן, המילים, "מִתְנַבְּאִים בְּמִחְנֶה" ³², עולים בגימטריא למניין זה.

ובעניין זה, נתקשה הגה"ק רבינו רפאל משה אלבאז זיע"א ³³:

"והוא תמוה לעניות דעתי, למה תיאסר עליו לאחר מתן תורה,

הרי קיימא לן ³⁴, גר שנתגייר, כקטן שנולד דמי?

ובפרט אם נאמר, שכבר יצאו מכלל בני נח מימי אבותינו הקדושים, הרי מעיקרא גם כן אסורה עליו,

ואם כן, מעיקרא מאי סבר, ולבסוף מאי סבר? וצריך עיון".

³¹ בספרו הקדוש "שמן המאור", (במדבר, יא' - כז').

³² במדבר, יא' - כז'.

³³ בספרו הקדוש "עדן מקדם", (אות אלף, אלדד ומידד, סעיף קטן א').

³⁴ יבמות, כב' ע"א.

יבמות, מח' ע"ב.

יבמות, סב' ע"א.

יבמות, צז' ע"ב.

בכורות, מז' ע"א.

ד. ב' פירושם בענין אלדד ומידד, נעתיק בזה, מדבריו של מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א³⁵, על מאמר הכתוב³⁶, "וַיִּרְץ הַנַּעַר, וַיִּגֵּד לְמֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אֶלְדָּד וּמִידָד מְתַנְבְּאִים בְּמַחְנֶה":

א. "וַיִּרְץ הַנַּעַר" - אם אפשר, הנער הידוע, מטטרו"ן נער³⁷, לפי שהוא משה ממש, כי 'משה' ראשי תיבות: מִטְטְרו"ן שַׁר הַפְּנִים. וענין ריצה, כמו שאמרו³⁸, מטטרו"ן, בארבע טיסות. כי הוא מעיקרא מורכב מ-ד' יסודות.

וכתיב³⁹, 'כִּי לֹא יַעֲשֶׂה אֲדָנִי יְהוָה דְּבָר, כִּי אִם גָּלָה סוּדוֹ אֶל עַבְדֵּי הַנְּבִיאִים', ולזה, כיוון שנשמע הדבר למעלה, רץ הנער הידוע להגיד למשה למטה, ואופן ההגדה הוא, כי לא יועיל בתפילותיו, דהגם שמשה התפלל תקטו' תפילות, לא נענה".

ב. "בְּמַחְנֶה" - ראשי תיבות: בְּתִיה מִתְחִילָה חִידְשָׁה נְבוּאָה הַזֹּאת. יובן, על פי מה ששמעתי באומרים לי, משם הרב רבינו אברהם אבן עזרא ז"ל - שפירש 'בְּמַחְנֶה', בְּמַחְנֶה. ובפרשת 'שמות'⁴⁰, פירש, 'מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ', כשתגיע לאלדד ומידד, שמה תבינהו. עד כאן דברי קודשו. ופירשו רבותינו ז"ל, דהוקשה להרב רבינו אברהם אבן עזרא, בכאן - למה אמרה בתיה, 'מִן הַמִּים מְשִׁיתָהוּ'⁴¹, היה לה לומר 'מִמִּים מְשִׁיתָהוּ'?

³⁵ בספרו הקדוש "פרח שושנה".

³⁶ במדבר, יא' - כז'.

³⁷ וכפי שיתבאר להלן.

³⁸ ברכות, ד' ע"ב.

³⁹ עמוס, ג' - ז'.

⁴⁰ שמות, ב' - י'.

אלא -

בתי, שְׁרָתָהּ עליה רוח הקודש, שעתיד משה ללקות על מי מריבה,

ונתנבאה, שיהושע יכניס לארץ ישראל, אבל משה ימות במדבר.

ולזה הסתירה הדבר, והוסיפה נה, ואמרה 'מִן הַמִּים',

דאילו אמרה 'מִמֵּי' , הוי הדבר גלוי לכל,

דתיבת 'מִמֵּי' , ראשי תיבות: משה מת, יהושע מכניסם,

לזה הוסיפה נה, להסתיר הדבר.

וזה כוונת הרב, באומרו: כשתגיע לאלדד ומידד, שמה תבינהו,

שהם נתנבאו גם כן נבואה זו, ומחקו נה שהוסיפה בתיבת בתיבות 'מִן הַמִּים',

ואז הוי, משה מת, יהושע מכניסם.

וזה כוונת הרב באומרו: 'בְּמַחְנֶה', במח נה, שמחקו נה הנזכר לעיל. ודברי פי חכם חן.

כך שמעתי, אבל חיפשתי בפירוש הרב רבינו אברהם אבן עזרא שיש על החומש, ולא מצאתי, ואולי בחיבורו השלם - וזה שעל החומש בקיצור.

אם כן, מהאמור לעיל, מוכח -

דבתי ואלדד ומידד, נבואתם אחד, אבל בתי קדמה.

וזהו כוונת הרמז הנ"ל: 'בְּמַחְנֶה' - ראשי תיבות: בתי מתחילה חידשה נבואה הזאת. אם אפשר."

ובאופן שונה, אך ברעיון דומה, הובא חידוש זה בדבריו של הגה"ק רבינו אברהם יהושע השל זיע"א מקראקא ⁴²:

"במדרש וברש"י: 'אֶלְדָּד וַיִּמְדָּד מִתְנַבְּאִים בְּמַחְנֶה' ⁴³, מה היו מתנבאים? משה מת יהושע מכניס.

⁴¹ שמות, ב' - י'.

⁴² בספרו הקדוש "חנוכת התורה".

ויש לבאר על דרך רמז -

כי גבי משה כתיב ⁴⁴, 'כִּי מִן הַמִּים מְשִׁיתֶהוּ',

והנה אם היה נכתב 'מִמֵּים מְשִׁיתֶהוּ', היו הראשי תיבות של 'מִמֵּים' כסדרן:
משה מת, יהושע מכניס,

אך עתה, הנו"ן והה"א מפסיקים.

וזה שאמר 'מִתְנַבְּאִים בְּמֶחָ נָה', רצה לומר: שהיו מוחים נה, והשתא הראשי
תיבות כסדרן: משה מת יהושע מכניס."

והנה, בעניין בתיה בת פרעה, כתב הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ⁴⁵:

"בתיה בת פרעה, היא גלגול חוה,

ולפי שחוה היתה יציר כפיו של הקדוש ברוך הוא, נקראת עתה בתיה,

לשון: בַּת יָה ...

ולפי זה, יתורץ המדרש רבה שמות ⁴⁶, וזה לשונו -

'וַיְהִי בְשִׁלַּח פְּרָעָה' ⁴⁷, אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא ⁴⁸, אֲנִי כְּתִבְתִּי בַּתּוֹרָה ⁴⁹, 'שִׁלַּח
תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם, וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ',

וְאַתָּה, שְׁלַחְתְּ אֶת הָאֲבוֹת, וּבָנִים הִשְׁלַכְתְּ לַיָּאֹר!

אף אֲנִי מְשַׁלַּח אוֹתָךְ לָאֵם, וּמַאֲבִד אוֹתָךְ,

⁴³ במדבר, יא' - כז'.

⁴⁴ שמות, ב' - י'.

⁴⁵ בספרו הקדוש "גלגולי נשמות", (אות ב', ליקוטים - בתיה, יב').

⁴⁶ פרשה כ', ד'.

⁴⁷ שמות, יג' - יז'.

⁴⁸ היינו:

לפרעה.

⁴⁹ דברים, כב' - ז'.

שְׁנַמְרָם⁵⁰, וְנָעַר פְּרָעָה וְחִילּוֹ בָּיִם סוּף,

וְאָקַח אֶת בְּתָדָה, וְאֹרִישׁ לָהּ גֵן עֵדֶן.

ומקשין העולם -

הלא אינם דומים להדדי, והמשל אינו דומה לנמשל.

פרעה, השליך הבנים ליאור, ושלח האבות,

אם כן, גם הכא מן הראוי לפורעו, שהוא ילך בשלום ובתו תושלך לים, ואז היה דומה?

אבל, לפי הקדמה הזאת יתבאר -

מאחר דבתיה היא חוה, 'אם כל חי'⁵¹, נמצא דבתיה היתה אמו של פרעה,

ובזה, דומה להדדי,

כמו הוא השליך הבנים לים, כך פרעה שהוא בן בתיה, והוא גלגול קין - כדאיתא

בכתבי האר"י זלה"ה, יושלך לים, ובתיה תינצל".

ה. על מאמר שר המשקים⁵², "וְנָשָׂם אֶתְּנוּ נָעַר עֶבְרִי, עֶבֶד לְשֵׁר הַטַּבָּחִים, וְנִסְפָּר

לו, וַיִּפְתָּר לָנוּ אֶת חֲלֻמֵּינוּ, אִישׁ כְּחֻלְמוֹ פִּתְרָה", כתב רש"י הקדוש⁵³:

⁵⁰ תהילים, קלו' - טו'.

⁵¹ בראשית, ג' - כ'.

⁵² בראשית, מא' - יב'.

⁵³ יעו"ן עוד בדברי רבותינו ז"ל במדרש (בראשית רבה, פרשה פט', ז'):

"כיון שראה שר המשקים את פרעה, שהיתה נפשו מבקשת לצאת,

היה מחשב בדעתו, ואומר -

אם ימות פרעה זה, ויעמד מלך אחר, איני יודע אם מעמידני באמונתי אם לאו.

'וידבר שר המשקים' (בראשית, מא' - ט') -

אמר לו, שני חטאים יש בידי,

אחת, שלא עשיתי ליוסף טובה והזכרתיו לפניך,

" יַעֲרַ עֲבָרִי עֲבָד' - אַרְוִירִים הַרְשָׁעִים, שֶׁאֵין טוֹבָתָם שְׁלֵמָה.

מִזְכִּירוּ בַלְשׁוֹן בְּזִיוֹן -

יַעֲרַ' - שׁוֹטָה, וְאֵין רֵאוּי לַגְּדוּלָה,

יַעֲבָרִי' - אֲפִילוֹ לְשׁוֹנֵינוּ אֵינוֹ מַכִּיר,

יַעֲבָד' - וְכֹתוֹב בְּנִימוּסֵי מִצְרִים, שֶׁאֵין עֶבֶד מוֹלֵךְ, וְלֹא לּוֹבֵשׁ בְּגָדֵי שְׂרִים".

וַיַּעֲוִיין בָּזָה, מֵה שֶׁכֹּתֵב הַגֵּה"ק רַבֵּינוּ עֲמוֹר אֲבִיטְבוֹל זִיע"א ⁵⁴ :

"וְאֲנִי הַצֵּעִיר, נִרְאָה לִי בַדֶּרֶךְ רִמּוֹז, לְדוֹרְשׁוֹ לְטוֹבָה.

וְהוּא, בְּמָה דְאִיתָא ⁵⁵ -

שְׁחִנוֹךְ ⁵⁶ נִתְגַּלְגַּל בְּאַלְיַעְזָר ⁵⁷, וְאַלְיַעְזָר בְּיוֹסֵף, וְעֵתִיד לְהִתְגַּלְגַּל בְּמִשִּׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם.

וְאַחֵר שְׁרָאִיתִיךָ מִצְטָעֵר עַל פְּתוּזוֹ שֶׁל חֵלּוֹם, וְלֹא גִלְתִּי לָךְ עָלָיו, שֶׁהִיא יוֹדֵעַ פְּתוּזוֹ.

וְשֵׁם אֲתָנּוּ נֶעַר עֲבָרִי' וְגו' (בְּרַאשִׁית, מֵא' - יב') -

אֵף עַל פִּי שֶׁהִזְכִּיר אוֹתוֹ, הוּא מְבַזְהוּ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְאַיִזָּה גְּדֻלָּה הוּא נִכְנָס.

מִיד, 'וַיִּשְׁלַח פְּרָעָה וַיִּקְרָא, וְשֵׁם אֲתָנּוּ' וְגו' (בְּרַאשִׁית, מֵא' - יד') -

אִמֵּר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחֲמָן, אַרְוִירִים הֵם הַרְשָׁעִים, שֶׁאֵין עוֹשִׂים טוֹבָה שְׁלֵמָה,

יַעֲרַ' - שׁוֹטָה,

יַעֲבָרִי' - שׁוֹנָא,

יַעֲבָד' - שֶׁכֶּךְ מוֹכֵתֵב בְּסִקְרִידֵין שֶׁל פְּרָעָה, שֶׁאֵין עֶבֶד מוֹלֵךְ, וְלֹא לּוֹבֵשׁ כְּלִידִים".

⁵⁴ בַּסְפָּרוֹ הַקְדוּשׁ "עוֹמֵר הַתְּנוּפָה", עֲמוּד מֵב'.

⁵⁵ יַעֲוִיין בַּסְפָּר "שִׁכְחָה לִקְט" (אָדָם וְהַדּוֹרוֹת עַד נַח, אוֹת יז'), שֶׁכֹּתֵב כֵּן מִשֵּׁם סִפֵּר "גְּלִיא רִזִּיא" (יז' ע"ג):

"חֲנוֹךְ, אֲתִגְלַל בְּאַלְיַעְזָר,

וְאַחֵר כֶּךְ, בְּיוֹסֵף,

וְעֵתִיד לְהִתְגַּלְגַּל בְּמִשִּׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם".

⁵⁶ שֶׁהִיא דוֹר שְׁבִיעִי לְאָדָם הָרִאשׁוֹן, בְּנוֹ שֶׁל יִרְד, וְאֲבִיו שֶׁל מִתְשֻׁלַּח,

אֲשֶׁר עָלָיו נֶאֱמַר (בְּרַאשִׁית, ה' - כד') -

"וַיִּתְּחֶלֶךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים, וַאֲיָנָנוּ, כִּי לָקַח אֶתוֹ אֱלֹהִים".

וידוע, שחנוך שהוא מ"ט⁵⁸, אקרי נער⁵⁹.

וזה שאמר שר המשקים⁶⁰, 'וְנָשָׂם אֶתְנֹנִי נֶעַר עֶבְרִי -

שהוא נער, לפי שנשמת חנוך נתגלגלה בו,

ועוד⁶¹, 'עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים' -

ועיין במסכת "דרך ארץ זוטא":

שחנוך, עלה בחייו לגן עדן.

ופירש בזה הרלב"ג:

"והנה, לזאת הסיבה, לא זכר בו מיתה,

וזכרה בשאר האנשים שנזכרו עמו,

להורות, על ההבדל שהיה בינו וביניהם,

כי הוא השלים נפשו, והגיע בו שלמותו, ושאר האנשים ההם, מתו בלא חמדה".

עוד יעויין ב"פסיקתא דרב כהנא" (פרשה כג):

"כל השביעין חביבין ...

בדורות, השביעי חביב - אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך ...

באבות, השביעי חביב - אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה".

⁵⁷ עבד אברהם.

⁵⁸ יעויין בתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל (בראשית, ה' - כד):

"וּפְלַח חֲנוֹךְ בְּקוֹשְׁטָא קָדָם יי, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי־רִי אַרְעָא, אַרְוִם אֶתְנַגִּיד וְסָלִיק לְרַקִּיעָא בְּמִימְרֵי קָדָם יי, וְקָרָא
שְׁמִיהּ מִיטְטְרוֹן סְפָרָא רַבָּא",

והיינו:

שחנוך, עלה לשמים עוד בחייו, והפך למלאך בשם מטטרון.

⁵⁹ יעויין מה שכתב בזה ה"זוהר הקדוש" (תיקוני הזוהר, תיקונא שתינאה, דף כג' ע"א):

"אֶפְרוּחִים, מִסְטָרָא דְנֶעַר מִטְטְרוֹן".

⁶⁰ בראשית, מא' - יב'.

⁶¹ שם.

היינו, לאברהם,

שיש בו נשמת אליעזר, שהיה עבד לאברהם.

ומה שנקרא שר הטבחים ⁶² -

כי הדורות הקודמים, כולם היו רשעים, והיו עושים רצון יצרם הרע,

והוא, התחיל לטבוח טבח ביצר הרע, וביטל מעט עבודה זרה,

ולכן, קראו שר הטבחים.

או, על שם שרצה לזבוח את בנו, על קדושת שמו יתברך".

ו. על מאמר הכתוב ⁶³, וַיִּתְּחֶלֶף חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים וַאֲיָנָנוּ כִּי לָקַח אֶתֹּא אֱלֹהִים,
כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:

"וּפְלַח חֲנוּךְ בְּקוֹשֶׁטָא קָדָם יְיָ, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּיִּירִי אַרְעָא, אַרוּם אֶתְנַגִּיד וְסָלִיק
לְרִקִּיעָא בְּמִימֵר קָדָם יְיָ, וְקָרָא שְׁמִיָּה מִיִּטְטְרוֹן סִפְרָא רַבָּא" ⁶⁴.

ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר ⁶⁵, שהביא
מדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו ^{66 67}:

"חנוך, לא היה מְצֻוָּה, אלא על שבע מצוות בני נח, והיה מתחילה מחסידי אומות
העולם,

⁶² היינו:

אברהם אע"ה.

⁶³ בראשית, ה' - כד'.

⁶⁴ ותרגום דבריו הקדושים:

ויתהלך חנוך באמת ובתמים לפני ה', ואינו לפני דיירי הארץ, שכן הוא עלה לרקיע על פי דיבורו של
הבורא ית"ש, ונעשה מלאך, וקראו הבורא ית"ש מִיִּטְטְרוֹן הסופר הגדול.

⁶⁵ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות" (ענף חנוך).

⁶⁶ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר אם כל חי, חלק שלישי, סימן כב').

⁶⁷ ועיין עוד בספר הקדוש "אור יקר" (פרשת "בא", שער ג', סימן ד', כרך ז', דף קצה'), להגה"ק רבינו משה
קורדובירו זיע"א.

אלא, שפירש מדרכיהם, והלך בדרכי ישראל, כמי שאינו מְצוּה ועושה, או כעין
גר צדק אשר בכל דור ודור,
ונתקבל במעלה עליונה, לאות ולמופת לבני שת⁶⁸, מה שמתקן להם אם ייטיבו
דרכיהם,
וכיוון שעלה, שוב לא ירד.
והנה, סביב למחנהו רשעים יתהלכו, המבקשים להפרידו חלילה וחס.
והוא היה תופר מנעלים, לקשר העולמות,
ועל כל תפירה ותפירה, אמר: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד.
שיש בפסוק זה, ייחוד וקישור כל היכלות, בעליונים".
ויעויין עוד, בדברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א⁶⁹, ובדברי הגה"ק רבינו
מכלוף אביחצירא זיע"א⁷⁰:
שכתב, שחנוך תופר סנדלים היה.
ז. ועל פי זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א⁷¹, את מאמר הכתובים בפרשת
"יתרו"⁷², "אֲתֶם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרַיִם, וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים,
וְאָבֹא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקִלִּי, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי
סֻגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָל הָאָרֶץ":
"ידוע, שניצוצות הקדושה המעורבים ב-דצח"ם⁷³, צריך לעשות בהם שני
מלאכות,

⁶⁸ שיצאו ממנו ישראל.

⁶⁹ בספרו הקדוש "אור יקר" (פרשת "ויקהל", סימן ה', כרך יא', דף קג').

⁷⁰ בספרו הקדוש "מכלול יופי" (עמוד ע', אות צט').

⁷¹ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים", (פרשת "יתרו").

⁷² שמות, יט', ד' - ה'.

⁷³ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

האחד, לבררם ולהוציאם מן ה-דצח"ס⁷⁴,
והשני, לתופרם ולחברם הפרצוף העליון השייכים לו ...
ובמאמר רבותינו ז"ל, שאמרו: חנוך, תופר סנדלים היה ... הכוונה הוא, שתיבת
'סנדלים', היא מורכבת משני תיבות ביחד,
וקרינן בה, סן דלים.
והיינו -
'סן', הוא לשון סינון, כי תיבת 'סן', הוא שורש מסננת, כמו שכתב בערוך.
וקאי, על בירור ניצוצי קדושה, שבהיותם מעורבים ב-דצח"ס⁷⁵, נקראים
'דלים',
והצדיקים, מבררים אותם, ומסננים אותם, מן הסיגים שבהם.
והוא⁷⁶, אחרי הסינון, היה תופרם, ומחברם בפרצוף העליון שהם שייכים לו.
וזהו שנאמר, 'תופר סן דלים' -
רצונו לומר, כי סינון הדלים, הם ניצוצות הקדושה, שהיו מעורבים ב-דצח"ס⁷⁷.
ולגירסה אחרת, דגרסי, 'תופר מנעלים היה', גם כן יבוא אל נכון -
ד-'מנעלים', גם היא מילה מורכבת, שהוא 'מן עלים',
דניצוצי הקדושה, כשיתבררו מן ה-דצח"ס⁷⁸, נקראים 'מִים נוקבין',
והוא תופר אותם, לעשותם פרצוף שלם, ומעלה אותם למעלה.

⁷⁴ כנ"ל.

⁷⁵ כנ"ל.

⁷⁶ היינו:

חנוך.

⁷⁷ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁷⁸ כנ"ל.

ו- 'עלים', רצונו לומר, עלִיה.

נמצא, בירור ניצוצות הקדושה, יש בו שני מלאכות -

האחד, אסיפה וקיבוץ מן ה-דצח"ס⁷⁹,

והשני, מלאכת התפירה והחיבור.

וגם המלאכה השנית, היא בכלל מלאכה של אסיפה וקיבוץ -

כי התפירה, עניינה הוא, להיות מקבץ ומאסף החלקים יחד, הקטנים עם הגדולים.

והנה, נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה, על ידי ייסורין דווקא,

כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין,

תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה.

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, מה שאמר פרעה על ידי השר שלו⁸⁰, 'הֵן רַבִּים עֲתָה עִם הָאָרֶץ, וְהַשְׁפַּתֶּם אֹתָם מִסְבֻּלֹתֵם' -

רצונו לומר, כיוון דעֲתָה הם עם הארץ, דאין להם תורה,

אי אפשר להם לעשות בירור, אלא רק על ידי הייסורין,

ואיך תשביתו אותם מסבלותם?

דאם יהיו בטלים, איך נעשה הבירור שצריכים אליו??

ובזה פירשתי בסייעתא דשמיא, את מאמר הכתוב⁸¹, 'אֲשֶׁרִי הִגְבַּר אֲשֶׁר תִּיַסְרֶנּוּ יָהּ, וּמִתּוֹרַתְךָ תִּלְמָדֶנּוּ' -

כי בייסורין, הוא מרוויח הרבה, שעושה בירור,

⁷⁹ כנ"ל.

⁸⁰ שמות, ה' - ה'.

⁸¹ תהילים, צד' - יב'.

אך וודאי יותר טוב לו, ש- 'ומתורתך תלמדנו', שיעשה הבירור ולא יצטרך לייסורין.

וזה שנאמר ⁸², 'ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ' - 'שמוע', הוא לשון אסיפה וקיבוץ, דקאי, על בירור ניצוצות הקדושה, מלשון ⁸³, 'וישמע שאול את העם'.

כלומר, מקודם, כשהייתם במצרים, הייתם נצרכין לייסורין, כדי שעל ידם, תעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצות הקדושה, מן ה-דצח"ם ⁸⁴.
אך עתה, שאני נותן לכם את התורה,
'אם שמוע', אז 'תשמעו',

דהיינו, שתעשו אסיפה וקיבוץ לניצוצי הקדושה, ואין אתם צריכים לייסורין, אלא, תעשו מלאכה זו בקולי, זו התורה שאני נותן לכם.

או הכוונה, כך -

'אם' ⁸⁵, בניקוד כזה - 'אם', זו התורה שנקראת 'אם' ⁸⁶, 'כי אם לבניה תקרא' -
שנקראת אם ללומדיה ⁸⁷,

⁸² שמות, יט' - ה'.

⁸³ שמואל א', טו' - ד'.

⁸⁴ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁸⁵ היינו, מאמר הכתוב:

"ועתה אם שמוע תשמעו בקלי, ושמרתם את בריתי, והייתם לי סגלה מכל העמים, כי לי כל הארץ".

⁸⁶ משלי, ב' - ג'.

⁸⁷ במדבר רבה, פרשה י', ד'.

'אם שמוע' אותה, אז 'תשמעו' לעשות אסיפה וקיבוץ, ותהיו 'בְּקִלִּי' "

והנה, יסוד דבריו הקדושים, של רבינו זיע"א :

הוא, שתכלית בירור ניצוצות הקדושה, נעשים על ידי לימוד התורה, בדווקא.

ח. על מאמר הכתוב בפרשת "האזינו"⁸⁸, "וְרָאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אִמִּית וְאַחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאִין מִגְדִּי מְצִיל", דרשו רבותינו ז"ל⁸⁹ :

"בְּשַׁעָה שֶׁהִגִּיעוּ יָמֵי מֹשֶׁה לִפְטֹר מִן הָעוֹלָם -

אָמַר לוֹ הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא⁹⁰, 'הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ.

אָמַר לִפְנֵיו, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, אַחֵר כָּל הִיגִיעָה הַזֹּאת, אַתָּה אוֹמֵר לִי 'הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ'!?

'לֹא אֲמוּת כִּי אַחִיָּה, וְאַסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה⁹¹.

אָמַר לוֹ, אֵי אַתָּה יָכוֹל!

'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם'⁹².

אָמַר מֹשֶׁה, רְבוּנוֹ שֶׁל עוֹלָם, דָּבָר אֶחָד אֲנִי מִבְקֵשׁ מִמֶּךָ לִפְנֵי מוֹתִי, שְׁאַכְנֹס, וְיִבְקְעוּ כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁבְּשָׂמִים וְתֵהוֹמוֹת, וְיִרְאוּ שְׂאִין זֹלָתְךָ!"

והנה, בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, לא מצינו, שנענה הבורא ית"ש - לבקשתו של משה רע"ה.

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א^{93 94}, משמו של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א^{95 96} :

⁸⁸ דברים, לב' - לט'.

⁸⁹ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

⁹⁰ דברים, לא' - יד'.

⁹¹ תהילים, קיח' - יז'.

⁹² קהלת, יב' - יג'.

⁹³ מקראקא, אב"ד דקהילת קודש אמסטדאם.

דהנה, בשמים, יש תתקנה' רקיעים, כמניין מילת "השמים" ⁹⁷.

בספרו הקדוש "מעשה רוקח", (על פרשת "ואתחנן").

⁹⁴ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א', סעיף קטן ריח' - הגאון החסיד מה"ר אלעזר):

"הגאון החסיד מה"ר אלעזר מקראקא בן הרב שמואל, חיבר ספר 'מעשה רוקח' - רמזים נפלאים במשניות על דרך האמת,

והדפיסו כשהיה מוכן ליסע לארץ ישראל תוב"ב, ועלה לעיר הקודש צפת ת"ו,

ואחר שנה, נסע לגן עדן.

ושמעתי נפלאות, מחסידותו ובקיאותו".

⁹⁵ בספרו הקדוש "קול בוכים", (איכה, ב' - כא').

⁹⁶ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א', סעיף קטן לז' - מה' אברהם גאלאנטי):

"מה' אברהם גאלאנטי, הוא הקדוש מופלג בקדושה, ככתוב בספר שבחי האר"י זצ"ל,

והוא היה מגדולי תלמידי רבינו מהר"ם קורדובירו זצ"ל.

וחיבר ספר 'ירח יקר', פירוש הזוהר, כי רב פירוש, כשמש בגבורתו, והוא אור יקר,

והוא חיבר פירושו כמו ירח, שמקבלת הארה מהשמש, מנוגה נגדו. ולא נדפס.

אך נדפס על ספר בראשית, ספר 'זהרי חמה', והוא קיצור פירוש הרב בספר 'ירח יקר',

וקיצרו ותיקנו, מר זקני הרב מהר"א אזולאי ז"ל, כמו שכתבתי כבר (עיין 'זהרי חמה').

ונדפס ספר 'קנינת סתרים', ונקרא 'קול בוכים' - פירוש הרב מהר"א הנזכר, לאיכה, כידוע.

ויש אומרים, כי הרב מהר"א הנזכר, אחיו של הרב המוסמך מהר"ם גאלאנטי תלמיד מרן ז"ל, המחבר שו"ת.

ושמעתי מרב אחד ז"ל, שקבלה בידו, שהרב מהר"א הנזכר היה עשיר, ובנה מממונו חצר מירון - ששם ציון הרשב"י ורבי אלעזר ורבי יצחק זי"ע".

⁹⁷ היינו:

האות מ', אשר היא שייכת לאותיות מנצפ"ך,

באה בסדר הגימטריא לאחר האות ת' שב-כב' האותיות.

ואם כן:

והנה, המלאך מט"ט שהוא חנוך ⁹⁸, מעלה את כל תפילותיהם של עם ישראל
דרך אותם הרקיעים,
ברם, כל כוחו, הוא רק ב-תתק' רקיעים,
אך ב-נה' רקיעים הנותרים, אינו יכול להיכנס, אלא שהתפילות עולות לבדן ללא
שום סיוע ממלאך.
ועל כך נאמר ⁹⁹, "הן ליהנה אלהים השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה":
והיינו, שבאותם תתקנה' רקיעים העולים בגימטריא כמניין "השמים" ¹⁰⁰, יש
כוח למלאך מט"ט רק ב-תתק' רקיעים,

מילת ר', עולה בגימטריא למניין 500,

ומילת ס', עולה בגימטריא למניין 600,

ומילת נ', עולה בגימטריא למניין 700,

ומילת פ', עולה בגימטריא למניין 800,

ומילת צ', עולה בגימטריא למניין 900.

ומעתה:

מילת "השמים", עולה בגימטריא למניין 955,

שהוא כמניין תתקנה' רקיעים.

⁹⁸ וכמו שנתבאר לעיל.

⁹⁹ דברים, י' - יד'.

¹⁰⁰ היינו:

ה = 5.

ש = 300.

מ = 40.

י = 10.

ס = 600, כיוון שאותיות מנצפ"ך הם במניין המאות לאחר האות ת'.

וכאשר נחשב את כל מניינם לאחד, יעלה הכל בגימטריא למניין תתקנה'.

ובתוך "הן" רקיעים הנותרים, אין לו שום רשות.

ועל פי זה, ביאר הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א:

שמטעם כך, אמר משה רע"ה בספר "דברים" תתקנה פסוקים,

שכן, על ידי כל פסוק, הוא נתכוון לבקוע רקיע אחד, בעבור שיתקיים ענין
"וַיֵּרְאוּ שָׁמַיִן זֹלָתָךְ"¹⁰¹,

ולכך, אזהרות הרבה מצינו בספר "דברים", בענין עבודה זרה.

עוד כתב רבינו זיע"א:

שהפסוק האמור בפרשת "האזינו"¹⁰², "רְאוּ עֲתָה, כִּי אֲנִי אֵלֹהִים הוּא וְאֵין אֱלֹהִים
עִמָּדִי, אֲנִי אֱמִית וְאַחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאֵין מִיָּדִי מִצִּיל",

נאמר אחרי תתק' פסוקים, והוא הפסוק הראשון הנמצא ב-נה' פסוקים
האחרונים.

שכן:

מלאך מט"ט, מכונה פעמים בשם "אֱלֹהִים", מלשון חשיבות.

ועל כך אמר הכתוב¹⁰³ -

"רְאוּ עֲתָה", בפסוק הלזה, שהוא הראשון ב-נה' פסוקים אחרונים,

"כִּי אֲנִי אֵלֹהִים הוּא", לבדי, בתוך רקיעים אלו,

"וְאֵין אֱלֹהִים עִמָּדִי", שאפילו מלאך מט"ט, אין בכוחו להעלות שם.

ואם כן, אכן מצינו שנענה הבורא ית"ש, לדבריו של משה רע"ה.

ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א, את ענין אלישע בן אבויה¹⁰⁴, שקיצץ בנטיעות
כאשר הציץ בפרדס, לומר - שחלילה וחס ישנם ב' רשויות:

¹⁰¹ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

¹⁰² דברים, לב' - לט'.

¹⁰³ דברים, לב' - לט'.

¹⁰⁴ חגיגה, טו' ע"א.

שכן, כאשר ראה אלישע בן אבויה, שיש כוח למלאך מט"ט להעלות את תפילותיהם של ישראל תתק' רקיעים, אמר, שמא חלילה וחס, ישנם ב' רשויות.

וטעות היתה בידו, מחמת שכבר נאמר ¹⁰⁵, "הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה",

והיינו, שהבורא ית"ש מגלה את אחדותו, לבדו, באותם נה' רקיעים, אשר אין שם כוח לשום מלאך, כלל ועיקר.

והנה, לאור המתבאר לעיל ¹⁰⁶, בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בעניין תפירת המנעלים והסנדלים בהאי עלמא. יומתקו הדברים ביותר:

שכן, לאחר שהבין אלישע בן אבויה, את גודל מעלתו של חנוך כבר בעלמא הדין, שהיה תופר ומקשר את העולמות אל שורשן,

בעת שהיה אומר, "פרוך שם פבוד מלכותו, לעולם ועד".

הוא הגיע לכלל טעות, שאם יש כוח לחנוך בעלמא הדין ואף בעלמא דאתי, לפעול בכך,

שמא חלילה וחס, יש ב' רשויות.

ט. ולאור דברי הקדושים של הגה"ק רבינו אליעזר רוקח זיע"א, כתב הגה"צ המקובל רבי פנחס פרידמן שליט"א ¹⁰⁷:

א. בעניין "ליל הושענא רבה", כתב רבינו הארי"י הקדוש זיע"א ¹⁰⁸:

"הנה, בחצי הלילה ה-א', תקרא ספר 'ואלה הדברים' כולו, עד סוף פרשת 'וזאת הברכה'".

וטעם הדבר:

¹⁰⁵ דברים, י' - יד'.

¹⁰⁶ באות ה'.

¹⁰⁷ בספרו הקדוש "שבילי פנחס", (תשע"ט, פרשת "האזינו", עמודים תקכ"ד-תקכ"ה).

¹⁰⁸ בספרו הקדוש "שער הכוונות", (דרושי חג סוכות, דף קג', טור ד', ד"ה "מנהג").

שמאחר ויום "הושענא רבה" הוא גמר החתימה ¹⁰⁹, לפיכך, קוראים את כל ספר
"דברים",

אשר יש בו תתקנה' פסוקים, המְכַנִּים כנגד תתקנה' רקיעים,

בכדי שיעלו תפילותינו אל ה' יתברך, ללא שום עיכובים ומניעות.

ב. טעם הדבר, שהבורא ית"ש, בחר את אותם נה' רקיעים, בדווקא:

הוא על פי דברי רבותינו ז"ל ¹¹⁰, על מאמר הכתוב ¹¹¹, "כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ,
וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרֵנוּ, הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֹּן, וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב",
וזה לשון קודשם -

"מהו 'הן'?

כָּל הָאוֹתִיּוֹת מְזֻדְגָּנִין, חוץ מִשְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת הַלֵּל.

כִּיצַד?

א'-ט', הָרִי י'.

ב'-ח', הָרִי י'.

ג'-ז', הָרִי י'.

ד'-ו', הָרִי י'.

נמצא, ה' לעצמה.

וכן האות ה-נ' אין לה זוג.

י'-צ', הָרִי ק'.

כ'-פ', הָרִי ק'.

ל'-ע', הָרִי ק'.

¹⁰⁹ "זוהר הקדוש", (חלק ג', דף לא' ע"ב).

¹¹⁰ שמות רבה, פרשה טו', ז'.

¹¹¹ במדבר, כג' - ט'.

מ'ס', הרי ק'.

נמצא, נ' לעצמה.

אמר הקדוש ברוך הוא -

כשם ששני אותיות הללו, אינן יכולין להזדווג עם כל האותיות, אלא לעצמן,
כך ישראל, אינן יכולין להדבק עם כל העובדי פוכבים ומזלות הקדמונים, אלא
לעצמן מפרישים".

ומעתה, יש לומר, שמטעם כך, בחר הבורא ית"ש, את אותם נה' רקיעים, בדווקא :
ללמדך, שהבורא ית"ש, מתייחד עם ישראל לבדם, באותם נה' רקיעים,
אשר הם כנגד האותיות ה'-ן', שאינם יכולים להזדווג לשאר האותיות.
וזאת, בזכותם של עם ישראל, אשר אינם יכולים להזדווג לשום אומה ולשון,
כי אם עם הבורא ית"ש, לבדו, אשר הוא "יחידו של עולם".

עוד כתב לבאר בזה ¹¹², במתק לשונו :

א. כתב רבינו האר"י הקדוש זיע"א ¹¹³ :

ש-חנוך שנעשה למלאך מט"ט ¹¹⁴, הוא גלגולו של אדם הראשון.

ומקור דבריו הקדושים, הוא מדברי ה"זוהר הקדוש" ¹¹⁵, על מאמר הכתוב ¹¹⁶,
"זו ספר תולדות אדם, ביום ברא אלהים אדם, בדמות אלהים עשה אתו" :

"דא ספרא דחנוך נער ...

ואמאי קארי ליה 'תולדות אדם'?

אלא, הכא רזא דגלגולא, 'תולדות אדם' אתקרי,

¹¹² בספרו הקדוש "שבילי פנחס", (תשע"ט, פרשת "האזינו", עמודים תקכו'-תקכז').

¹¹³ בספרו הקדוש "שער הגלגולים", (הקדמה לא').

¹¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹¹⁵ "תיקוני הזוהר", (תיקון ע', דף קלז' ע"א).

¹¹⁶ בראשית, ה' - א'.

דַּמְנִיָּה נָפֶק, וְאִיהוּ הָיָה תוֹלְדָה דִּילָיָה".

ואם כן, אפשר :

שמחמת שכל הַמְסַפִּים המפרידים את תתקנה' רקיעים, נוצרו בעבור חטאו של אדם הראשון,

אזי, כאשר בא חנוך לתקנו, עד שלבסוף נעשה למלאך מט"ט¹¹⁷,

הוא זכה לתקן את פגם הַמְסַפִּים המפרידים, בכך שהוא מעלה את תפילותיהם של עם ישראל דרך אותם ה-תתקנה' רקיעים.

ב. כאשר הקים משה רע"ה את המשכן, נתבטלו כל אותם הַמְסַפִּים, והיו תפילותיהם של ישראל עולים ללא מעכב,

ברם, כאשר נחרב בית המקדש, חזרו אותם הַמְסַפִּים להפריד בין ישראל לאביהם שבשמים,

ומאותה השעה, הוצרך חנוך להעלות את תפילותיהם של ישראל, דרך אותם תתקנה' רקיעים.

והן הם דבריו של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א¹¹⁸ :

"וכמו שאירע בזמן החורבן, שנתקבצו פמליא של מעלה,

אמרו: מי יעלה לנו תתקנה' רקיעים, לבטל הגזירה?

אמר מט"ט: אני אעלה!

ועלה, עד תתק' רקיעים, ונתן קולו בבכיה,

וירד הקדוש ברוך הוא משמי מרום, ובכה עמו".

והיינו :

שלאחר חורבן בית המקדש, חזרו אותם תתקנה' רקיעים, להפריד בין ישראל לאביהם שבשמים,

¹¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹¹⁸ בספרו הקדוש "קול בוכים", (איכה, ד' - ד').

ומלאך מט"ט, גילה לפמליא של מעלה, שבכוחו להעלות את תפילותיהם דרך תתק' רקיעים, ומשם הם יעלו אל נה' רקיעים, ובכך, הוא יוכל לבטל את הגזירה.
ברם, מחמת שכבר נגזרה הגזירה על החורבן, נשארו התפילות בתוך אותם תתק' רקיעים, ולא עלו אל נה' רקיעים.
והוא הוא מאמר ירמיה הנביא ¹¹⁹, "סִכּוּתָהּ בְּעֵנָן לָךְ, מַעֲבֹר תְּפִלָּה".
ולפיכך, כביכול, הוצרך הבורא ית"ש לקיים בעצמו, "וירד הקדוש ברוך הוא משמי מרום, ובכה עמו" ¹²⁰ :
והיינו, שהבורא ית"ש, ירד נה' רקיעים, אל ההיכל אשר בו נמצא מלאך מט"ט - עם תפילותיהם של ישראל,
ובכה עמו, על כך שהוא אינו יכול לקבל את תפילתם, שכן כבר נגזרה הגזירה.
וכבר ידועים דבריו של רש"י הקדוש במסכת קידושין ¹²¹, על דרשתו של האמורא אבימי, בביאור דבריו של אסף ¹²², "מִזְמֹר לְאַסָּף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ, טָמְאוּ אֶת הַיֵּיכָל קִדְשְׁךָ, שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵינֵינוּ".
"מִזְמֹר לְאַסָּף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ, וְגו' ¹²³, קינה לאסף מיבעי ליה ¹²⁴ ?
וְדַרְשׁ כֵּךְ -

¹¹⁹ איכה, ג' - מד'.

¹²⁰ כלשוננו הקדוש של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א, הנ"ל.

¹²¹ לא' ע"ב.

¹²² תהילים, עט' - א'.

¹²³ "מִזְמֹר לְאַסָּף, אֱלֹהִים בָּאוּ גוֹיִם בְּנִחְלָתָךְ, טָמְאוּ אֶת הַיֵּיכָל קִדְשְׁךָ, שָׁמוּ אֶת יְרוּשָׁלַם לְעֵינֵינוּ".

¹²⁴ דהיינו:

שנתקשה בזה אבימי, מפני מה אמר אסף "מזמור", על חורבן בית המקדש,

והלא, על דבר שכזה, היה מן הראוי לומר קינה?

שאמר אסף שירה, על שכיילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו, ומתוך כך, הותיר פליטה בישראל.

שאלמלא כך, לא נשתייר משונאי ישראל שריד¹²⁵.

וכן הוא אומר¹²⁶, 'כִּלְהָ ה' אֶת חֲמָתוֹ ... וַיִּצֶת אֵשׁ בְּצִיּוֹן'.

ומטעם כך, לא קיבל הבורא ית"ש, את תפילותיו של מלאך מט"ט בזמן החורבן, מן הרקיע ה-תתק':

שכן, דבר זה, הוא טובה גדולה עד מאוד לעם ישראל,

בעבור, "שכיילה הקדוש ברוך הוא חמתו בעצים ואבנים שבביתו, ומתוך כך, הותיר פליטה בישראל"¹²⁷.

ל. זאת תורת העול"ה:

כאשר אלדד ומידד, נתנבאו על פטירתו של משה רע"ה, ועל כך שתלמידו יהושע בן נון הוא שיכניס את עם ישראל לארץ ישראל,

הם נתנבאו, גם על אותם נה' רקיעים, אשר אין בכוחו של מלאך מט"ט להעלות.

שכן, אותם נה' רקיעים, נרמזים במילת "בַּמַּחֲנֶה"¹²⁸, שהוא נוטריקון: בַּמַּחֲנֶה, וכמו שנתבאר לעיל¹²⁹.

ואף בתיה בת פרעה, אשר היתה תיקון לחוה אמנו ע"ה¹³⁰, נתנבאה כן בתחילה, על בין טיפוחיה,

ודרך תיקונה, היה בכך שכבשה את נבואתה, ושתקה,

¹²⁵ והוא בלשון "סגי נהור".

¹²⁶ איכה, ד' - יא'.

¹²⁷ וכלשונו הקדוש של רש"י הקדוש, הנ"ל.

¹²⁸ במדבר, יא' - כז'.

¹²⁹ באות ד'.

¹³⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

ובשונה מחוה אמנו ע"ה, שפתחה את פיה בתוך כדי אכילתה, דהנה, בטעם הדבר, שגדול כוח התורה משאר המצוות, להכניע את היצר הרע, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹³¹ :

"דע, כי בשעה שאכל אדם הראשון מעץ הדעת, נהנו כל אבריו, חוץ מן הקנה, לפי שלא דיבר בעת האוכל.

אבל, חוה אמנו, דברה בעת אכילתה ¹³², ופגמה אפילו הקנה שלה.

ואפשר, אני אומר -

כי למה הנשים אינם בכלל לימוד התורה, כיוון שהקנה שלהם חס ושלוש פגום, כידוע מדבריו ז"ל.

אבל האנשים, אשר לפני הש"ס הם נגשים, נאה ויאה להו לימוד התורה, כי הקנה שלהם אינו פגום."

ועל כן, "וַיִּרְץ הַנֶּעֱר, וַיִּגַּד לְמִנְשָׁה, וַיֹּאמֶר, אֶלְדָּד וַיְמִידָד מִתְנַבְּאִים בַּמִּחְנָה" ¹³³, אשר הוא מלאך מט"ט ¹³⁴,

להורות לו, שנתקיימה בקשתו אך ורק בעניין תתק' רקיעים, וסילוק כוחו בעניין נה' רקיעים.

ויהושע בן נון שלא ידע מעניין זה, קינא קנאת רבו, ועל כך השיב לו משה רע"ה ¹³⁵, "הִמְקַנָּא אֶתְּהָ לִי".

¹³¹ בספרו הקדוש "דברים אחדים", (דרוש יג').

וכמו כן, בספרו הקדוש "דבש לפי", (מערכת ש', אות ו').

¹³² שאמרה לאדם הראשון לאכול,

וכמאמר הכתוב (בראשית, ג' - ז'):

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, כִּי שְׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וַתֹּאכַל מִן הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ, לֵאמֹר, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרְךָ, בְּעֶצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ."

¹³³ במדבר, יא' - כז'.

¹³⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

וסוד העניין שנענשו אלדד ומידד, היה בעבור "כָּבֹד אֱלֹהִים הַסֵּתֶר דָּבָר" ¹³⁶,
שלא כבשו נבואתם ופירסמוה ¹³⁷,

ועל אף שהסוד הטמון באותיות נה', לא היה ידוע כלל ועיקר,

ובפרט, שמשה רע"ה, עוד לא ביקש מן הבורא ית"ש ¹³⁸: "דָּבָר אֶחָד אָנִי מִבְּקֶשׁ
מִמֶּךָ לִפְנֵי מוֹתִי, שְׁאֶפְנֶס, וְיִבָּקְעוּ כָּל הַשָּׁעָרִים שֶׁבַשְּׁמַיִם וְתַהוֹמוֹת, וְיֵרְאוּ שְׂאִין
זוֹלָתְךָ!".

ומעתה, מצינו מקור לכך, שהתקיימה בקשתו של משה רע"ה, עוד טרם
שנתבקשה,

ובבחינת ¹³⁹, "וְהָיָה טָרֶם יִקְרְאוּ וְאֲנִי אֶעֱנֶה, עוֹד הֵם מְדַבְּרִים וְאֲנִי אֶשְׁמַע".

יתן ה' יתברך, שיתקיים בנו הכתוב הלזה, בכל עניינינו, ברוחניות ובגשמיות. אמן.

¹³⁵ במדבר, יא' - כט'.

¹³⁶ משלי, כה' - ב'.

¹³⁷ על מאמר הכתוב בפרשתן (במדבר, יא' - כח'), "וַיַּעַן יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון, מִשְׁרַת מֹשֶׁה, מִבְּחִירֵי, וַיֹּאמֶר, אֲדֹנָי
מֹשֶׁה כָּלָאֵם", כתבו בעלי התוספות זיע"א בפירושם "מושב זקנים":
"תימה -

למה הקפיד יהושע כל כך, הא אמרין בפרק אלו הן הנחנקין (סנהדרין, פרק יא' משנה ה'), הכובש
נבואתו חייב מיתה בידי שמים?

ויש לומר -

שאינו נענש, אלא כשהקדוש ברוך הוא אומר לו שיאמר, כמו ביונה בן אמיתי".

ויעוין עוד מה שכתב אדונינו הרמב"ם זיע"א (בפרק ז' מהלכות יסודי התורה הלכה ז'):

"הַנְּבִיא, אֶפְשָׁר שֶׁתִּהְיֶה נְבוּאָתוֹ לַעֲצֻמוֹ בְּלֹבֵד, לְהַרְחִיב לְבוֹ וּלְהוֹסִיף דַּעְתּוֹ, עַד שֶׁיַּדַּע מַה שֶּׁלֹּא הָיָה יוֹדֵעַ
מֵאוֹתָן הַדְּבָרִים הַגְּדוֹלִים".

¹³⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

¹³⁹ ישעיה, סה' - כד'.

"וְצִתֵּיתִי לָהֶם בְּבֵיתִי וּבְחוֹמֹתַי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל

~~~

- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרליה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוגי) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד